

بسته‌بندی مناسب

=

صرفه‌جویی‌های کلان در مقیاس ملی

اشاره:

حفظ محیط زیست و اجتناب از ایجاد زیاده‌های اضافی سبب شده است که کشورها و به‌ویژه تولیدکنندگان کالاها در صدد برآیند که با استفاده از روش‌های بسته‌بندی مناسب ضمن حفظ سلامت کالا، به پاکیزگی محیط زیست نیز اهمیت دهند.

تولیدکنندگان کالا در کشورهای مختلف تلاش دارند که از موادی برای بسته‌بندی استفاده کنند که سبب فساد کالا، کم‌شدن وزن کالا، آلوده‌شدن مواد غذایی و شیوع بیماری‌ها نشود.

کشورهای پیشرفته قوانینی وضع کرده‌اند که براساس آن بی‌توجهی در رعایت ضوابط بهداشتی بسته‌بندی، خریدار را مجاز می‌سازد که کالا را به فروشنده اعاده نماید.

با این وصف، استفاده از روش‌های مناسب بسته‌بندی فواید جانبی بسیاری دارد که در این گزارش به بررسی آن‌ها می‌پردازیم.

الف: کاهش میزان زیاده‌های

شهری

با استفاده از بسته‌بندی مناسب، بسیاری از ضایعات کالاها که برای مصرف‌کننده فایده‌ای ندارد، در اختیار بخش‌های تولیدی دیگر قرار می‌گیرد و به محصولات قابل مصرف دیگری تبدیل می‌شود و به این ترتیب از حجم زیاده‌های شهری که باید به خارج از شهر انتقال یابد

○ با استفاده از سیستم‌های مناسب

بسته‌بندی، بسیاری از ضایعات کالاها در اختیار بخش‌های تولیدی قرار می‌گیرد و کالاها را جدید با ارزش اقتصادی تولید می‌شود، در حالی که هزینه حمل و انهدام زیاده‌های شهری کاهش می‌یابد و بهداشت محیط زیست رعایت می‌شود.

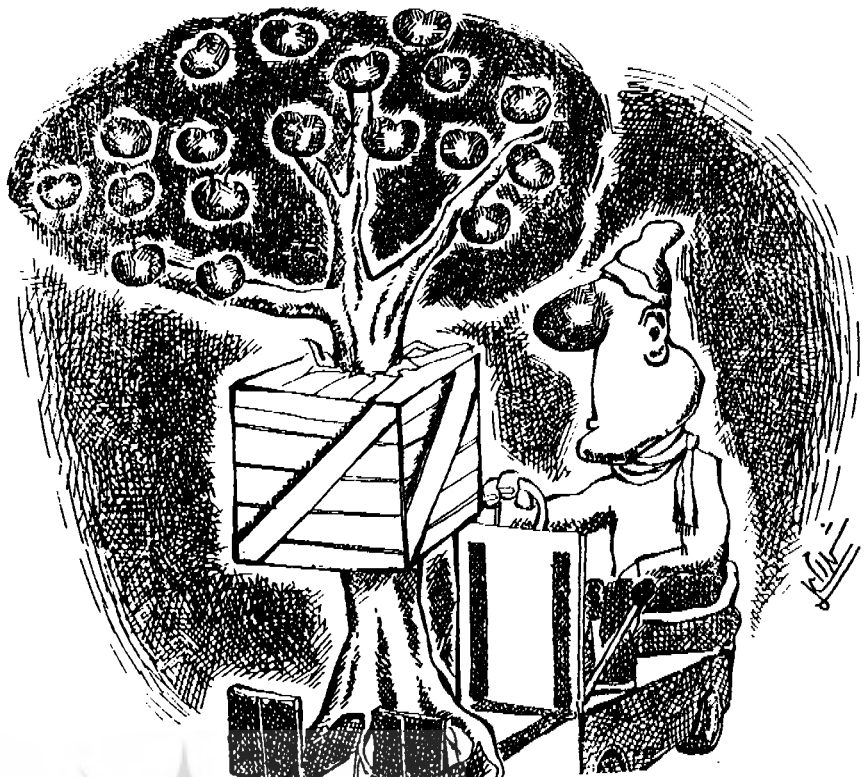
و معدوم گردد، کاسته می‌شود.

در کشورهایی که محصولات بدون بسته‌بندی مناسب مصرف‌کننده، عرضه می‌گردد، حجم زیاده‌های شهری (به نسبت جمعیت) بیش از کشورهای پیشرفته در صنعت بسته‌بندی است.

بررسی‌های کارشناسان در امریکای لاتین نشان می‌دهد که هر خانوار ساکن در مکزیکوسیتی ۴۰ درصد بیشتر از همتای

در کشورهای در حال توسعه به‌لحاظ ضعف سیستم بسته‌بندی به‌ویژه برای بسته‌بندی محصولات غذایی، این‌گونه مواد معمولاً در حجم بیشتری نسبت به میزان مورد نیاز خانوار خریداری می‌شود و بخشی از کالا مصرف نشده، دور ریخته می‌شود.

○ در جوامعی که محصولات با بسته‌بندی‌های وزنی مختلف ارائه می‌شود، میزان خرید کالاها به‌ویژه مواد غذایی متناسب با نیاز واقعی خانوارها صورت می‌گیرد و هزینه خانوار تا حدود زیادی تقلیل می‌یابد.

در ایران به‌لحاظ ضعف سیستم بسته‌بندی کالاها و کمبود ظرفیت صنایع تبدیلی، سالانه ۵ تا ۷ میلیارد دلار محصولات غذایی از مرحله برداشت محصول تا رسیدن به‌دست مصرف‌کننده، ضایع می‌شود.

جلوگیری از این اتلاف سرمایه به‌منزله صرفه‌جویی در یک سوم درآمد نفتی کشور می‌باشد که در حجم کلان می‌تواند منشأ سرمایه‌گذاری‌های جدید، افزایش تولید ناخالص داخلی و اشتغال شود.

برخی از مدیران واحدهای تولیدی علت بسته‌بندی نامناسب و عرضه فله محصولات خود را، صرفه‌جویی در هزینه تمام‌شده ذکر می‌کنند، در حالی که تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که استفاده از فنون جدید، امروزه این امکان را به‌وجود آورده که بتوان با مصرف ۱۲۷۰ تن کاغذ، یک میلیارد عدد قوطی نیم‌لیتری برای بسته‌بندی شیر تولید کرد، در حالی که تولید این میزان بسته شیر در سال ۱۹۷۴

که صنایع جانبی (مانند تولید کود از ضایعات مواد گیاهی و ...) نیز رشد کند.

با این وصف بسته‌بندی‌های مناسب مصرف‌کننده می‌تواند نقش سازنده آن در کاهش زباله‌های شهری داشته باشد و در کنار آن از بروز بسیاری از هزینه‌های بهداشتی در اثر شیوع بیماری‌های واگیر، جلوگیری کند، زیرا که فقدان سیستم مناسب حمل و نقل زباله‌های شهری و بخش زباله‌ها یا باقی‌ماندن آنها در ساعت‌های طولانی در معابر سبب فسادپذیری زباله‌ها و رشد و نمو بسیاری از باکتری‌ها می‌شود.

ب: طرح‌جویی در مصرف

در جوامعی که محصولات غذایی در بسته‌بندی‌های مختلف متناسب با شمار مصرف‌کننده در خانوار، ارائه می‌شود، غالباً هنگام خرید با توجه به میزان واقعی مصرف، کالا خریداری می‌شود و از ضایعات آن جلوگیری می‌شود.

خود در امریکا، زباله تولید می‌کند که علت آن استفاده کمتر از بسته‌بندی مناسب و غذاهای آماده می‌باشد. بر مبنای این تحقیق، بخش عمده آن از زباله‌های شهری در مکزیکو سیتی را ضایعات آلی مانند امعاء و احشا حیوانات، پوست خوراکی‌ها و مواد غذایی ضایع شده تشکیل می‌دهد.

○ در ایران به‌لحاظ ضعف سیستم بسته‌بندی و ظرفیت اندک صنایع تبدیلی سالانه ۵ تا ۷ میلیارد دلار محصولات غذایی کشاورزی در مرحله تولید تا توزیع، تلف می‌شود.

هزینه حمل زباله‌های شهری و انهدام آنها، غالباً بخش زیادی از هزینه‌های شهری را تشکیل می‌دهد، در حالی که با وجود صنایع بسته‌بندی مناسب و عرضه محصولات غذایی در بسته‌بندی‌های کوچک مورد نیاز خانوارها، سبب می‌شود

(بیش از ۲۰ سال پیش) ۱۶۵۰۰ تن کاغذ نیاز داشت. با پیشرفت تکنولوژی می‌توان از هزینه‌های بسته‌بندی کاست، بدون آن که به کیفیت بسته‌بندی کالا یا نحوه حفاظت از کالا، کوچکترین لطمه‌ای وارد شود.

بسته‌بندی مناسب به لحاظ تقلیل میزان ضایعات و هزینه فرآوری کالا، به تقلیل کل هزینه‌ها کمک می‌کند. در کشورهای پیشرفته کمتر از ۱۰ درصد جمعیت، غذای مورد نیاز مردم آن کشور را تولید می‌کنند. زیرا که ریزش غذایی به لحاظ استفاده از سیستم‌های مناسب بسته‌بندی و فرآوری کالاها کاهش می‌یابد و در مجموع هزینه غذایی جامعه پایین می‌آید.

○ با پیشرفت تکنولوژی بسته‌بندی در یک قرن اخیر، در هزینه و نیز میزان مصرف مواد و ماشین‌آلات بسته‌بندی، صرفه‌جویی شده است.

از سوی دیگر بسته‌بندی مناسب با جلوگیری از تخریب، فساد و انهدام محصول، سبب می‌شود که تولیدات مختلف سالم به دست مصرف‌کننده برسد و متوسط قیمت هر قلم کالا کاهش یابد. هنگامی که کالا بسته‌بندی مناسب داشته باشد، آن را با هزینه کمتری می‌توان حمل کرد و در اختیار مصرف‌کننده نهایی قرار داد. محاسبات انجام شده نشان می‌دهد که هزینه بسته‌بندی مناسب کالاها در حدود ۷ درصد قیمت تمام‌شده آنها می‌باشد. این هزینه را در نهایت مصرف‌کننده پرداخت می‌کند که با توجه به دریافت محصول سالم، ارزشمند است.

۲. آگاهی مصرف‌کننده و جلوگیری از کمبود مواد غذایی

بسته‌بندی مناسب حاوی اطلاعات دقیق درباره ارزش غذایی کالا، کیفیت و کمیت آن است. بسته‌بندی به افراد کمک می‌کند آگاهانه خرید کنند، کیفیت و محتوای جنس را از روی اطلاعات دقیقی که بر روی بسته‌ها درج شده، بشناسند و با آگاهی به عمر مفید کالا و نحوه نگهداری مناسب آن، از اتلاف منابع مالی «بودجه» محدود خود جلوگیری کنند. اگر بسته‌بندی کالا حاوی اطلاعات صحیح درباره محتوای کالا نباشد، مصرف‌کننده برای جلوگیری از اتلاف منابع مالی خود مجبور است زمانی را برای پرسش درباره کالا از فروشنده تلف نماید.

○ محاسبات انجام شده نشان می‌دهد که هزینه بسته‌بندی تقریباً ۷ درصد قیمت تمام‌شده کالا را تشکیل می‌دهد که با توجه به سالم رسیدن محصول به دست مصرف‌کننده نهایی و صرفه‌جویی‌های ناشی از خرید متناسب مواد و کالاها برای خانوار، ارزشمند است.

باتوجه به این امر که در کشورهای فاقد صنعت بسته‌بندی مناسب که کالاها به‌طور فله یا با حداقل بسته‌بندی به دست مصرف‌کننده می‌رسد، حدود ۳۰ درصد مواد غذایی از مرحله تولید تا مصرف ضایع می‌شود، در حالی که این‌گونه ضایعات در کشورهای پیشرفته کمتر از ۳ درصد می‌باشد.

باعنایت به وجود انبوه جمعیت جهان در کشورهای در حال توسعه، زیان ناشی از این امر به نظام اقتصادی بین‌الملل، رقم

کلانی است، در حالی که با ایجاد سیستم مناسب بسته‌بندی، مصرف‌کنندگان با آگاهی در کسب مصرف مواد غذایی صرفه‌جویی می‌کنند و ضایعات مربوط به مرحله تولید تا مصرف نیز برطرف می‌شود. برطبق برآورد سازمان خواربار و کشاورزی «فائو»، اصلاح روش‌های بسته‌بندی و جابه‌جایی می‌تواند در بسیاری از کشورها میزان ضایعات محصولات کشاورزی پس از برداشت از خرمن را به کمتر از ۵ درصد تقلیل دهد. در نتیجه اصلاح شیوه‌های بسته‌بندی و جابه‌جا کردن کالاهای کشاورزی، میزان عرضه محصولات غذایی در جهان ۳۹ میلیون تن افزایش می‌یابد و کمبود کنونی این محصولات که سالانه ۳۰ میلیون تن برآورد می‌شود، به کلی از بین خواهد رفت.

د: ارتقا، سطح زندگی و افزایش اشتغال

بهبود روش‌های بسته‌بندی در یک قرن اخیر سبب شده که میزان انتشار بیماری‌ها در حد قابل توجهی تقلیل یابد و بهداشت جامعه ارتقاء یابد. بسته‌بندی محصولات غذایی در توسعه بهداشت عمومی و پیش‌گیری از بروز بیماری‌ها نقش حیاتی داشته و بی‌شک در کاهش هزینه‌های بهداشتی به‌ویژه در کشورهای پیشرفته مؤثر واقع شده است. از سوی دیگر اگر شیوه‌های مدرن بسته‌بندی و نگاه‌داری کالا وجود نداشت، بشر نمی‌توانست داروهای مورد نیاز را با حفظ خواص اصلی آنها، در اختیار داشته باشد.

در کشورهای پیشرفته که صنعت بسته‌بندی از رشد مناسب برخوردار شده است، خانوارها بخش کمتری از درآمد خود را صرف خرید مواد خوراکی می‌کنند. این

برای محصولات غذایی با صرفه‌جویی‌های ناشی از مصرف در حد انتظار) و فراغت بیشتر مصرف‌کنندگان، می‌کند.

با ایجاد و توسعه صنایع بسته‌بندی ضمن اثرگذاری بر تقاضای کل (با جلوگیری از اتلاف محصولات و مواد غذایی)، می‌توان زمینه‌های تازه‌ای برای اشتغال افراد ایجاد کرد و با مشکل بی‌کاری مبارزه نمود.

○ صنعت بسته‌بندی اشتغال و ارزش افزوده برای اقتصادی ملی ایجاد می‌کند.

سرمایه‌گذاری در صنایع بسته‌بندی، از نوع سرمایه‌گذاری‌های پربازده تلقی می‌شود، با وجود آن که هزینه بسته‌بندی مناسب در کل قیمت تمام‌شده کالا کمتر از ۷ درصد می‌باشد. □

سریع‌تر از دیگر فارغ‌التحصیلان کار پیدا می‌کنند و دستمزد به مراتب بیشتری نیز دریافت می‌نمایند.

○ با اصلاح شیوه‌های بسته‌بندی و جابه‌جا کردن محصولات کشاورزی، میزان عرضه محصولات غذایی در جهان سالانه ۳۹ میلیون تن افزایش می‌یابد.

ماصل بحث:

توسعه صنعت بسته‌بندی کمک شایسته‌ای به رشد ارزش تولید ناخالص داخلی، جلوگیری از اتلاف محصولات از مرحله تولید تا توزیع، توسعه بهداشت عمومی و جلوگیری از هزینه‌های بهداشتی در صورت بروز بیماری‌های واگیر، ایجاد اشتغال، کاهش هزینه حمل و انهدام زیاده‌های شهر و حفاظت بیشتر از محیط زیست و تقلیل میزان تقاضای کل

صرفه‌جویی به ارتقاء سطح زندگی و رفاه بیشتر خانواده‌ها در کشورهای مورد بحث کمک کرده است، زیرا بخش بیشتری از درآمد خانوار صرف تأمین سایر نیازها می‌شود.

○ حدود ۳۰ درصد محصولات غذایی در کشورهایی که سیستم‌های بسته‌بندی مناسب ندارند، از مرحله تولید تا مصرف، ضایع می‌شود، در حالی که این ضایعات برای کشورهای پیشرفته کمتر از ۳ درصد می‌باشد.

با تکامل صنعت بسته‌بندی، دقت کمتری برای تهیه و تدارک غذا صرف می‌شود و از آن‌جا که اغلب کالاها به صورت آماده مصرف، عرضه می‌شود، صرفه‌جویی در زمان خرید و طبخ غذا، اوقات بیشتری برای تفریح و مطالعه در اختیار مردم قرار می‌گیرد.

از سوی دیگر با توسعه صنعت بسته‌بندی، ارزش افزوده بیشتری برای اقتصاد ملی ایجاد می‌شود و فرصت‌های شغلی برای جمعیت فعال ایجاد می‌شود. در کشورهایی مانند آمریکا سالانه ۷۵ تا ۸۰ میلیارد دلار کالا و مواد و ماشین‌آلات بسته‌بندی معامنه می‌شود یا صرف امور بسته‌بندی می‌شود که تولید این مواد و ماشین‌آلات خود ایجاد اشتغال و ارزش افزوده می‌نماید و علاوه بر آن بیش از دویلمیون نفر در بخش بسته‌بندی فعال می‌شوند.

رشته‌های مربوط به بسته‌بندی از پرطرفدارترین رشته‌های تحصیلی در دانشگاه‌ها و دانشکده‌های کشورهای توسعه یافته می‌باشد و افرادی که در رشته بسته‌بندی فارغ‌التحصیل می‌شوند،

